

نقش فناوری اطلاعات در توسعه اجتماعی-اقتصادی (مطالعه موردی: استان لرستان)

تاریخ دریافت مقاله: ۴۰۳/۰۴/۱۴ تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۴۰۳/۰۶/۰۶

معصومه بهاری (دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد ملایر، دانشگاه آزاد اسلامی، ملایر، ایران)
عباس ملک حسینی* (استاد گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد ملایر، دانشگاه آزاد اسلامی، ملایر، ایران)

چکیده

فناوری با سرعت بالا تحول می یابد اما نهادهای اجتماعی کندتر تغییر می کنند و این امر به ایجاد شکاف میان نظام های جامعه می انجامد. شناخت وضعیت استان لرستان و ظرفیت ها و محدودیت های آن برای برنامه ریزی اجتماعی-اقتصادی ضروری است. هدف پژوهش، بررسی نقش فناوری اطلاعات در توسعه اجتماعی-اقتصادی استان لرستان است. این پژوهش کاربردی و به روش توصیفی-تحلیلی و پیمایشی انجام شد. داده ها از طریق اسناد و پرسشنامه جمع آوری گردید. جامعه آماری شامل ۳۶۶ شهروند و روستایی و ۲۰ متخصص و کارشناس بود که به صورت تصادفی ساده انتخاب شدند. روایی پرسشنامه با نظر اساتید تأیید و پایایی آن با آلفای کرونباخ ۰,۹۴۸ مناسب تشخیص داده شد. تحلیل داده ها با آزمون همبستگی و t نشان داد که توسعه اقتصادی ($t=41.518$)، توسعه اجتماعی ($t=43.245$) و مجموع توسعه اجتماعی-اقتصادی ($t=42.41$) در استان لرستان پایین و نامطلوب ارزیابی می شود.

واژه های کلیدی: فناوری، توسعه اقتصادی، توسعه اجتماعی، لرستان.

مقدمه

فناوری به عنوان یک عامل در الگوهای رشد بحث می‌شود سولو از پیشگامان در این زمینه است از قدیم تأثیر فناوری بر توسعه شهری مورد بحث بوده است که به سه دسته قابل تقسیم هستند: از نگاهی، تأثیر فناوری در قالب کالاهای سرمایه‌ای تجسم یافته و تحلیل شده که نتیجه آن، افزایش بهره‌وری سرمایه بوده است؛ در حالت دوم، فناوری بهره‌وری نیروی کار را افزایش می‌دهد؛ در حالت سوم، فناوری بهره‌وری کل نه لزوماً بهره‌وری کار یا سرمایه را افزایش می‌دهد که به عنوان فناوری خنثی هیکس تعبیر می‌شود (رضوی مشعوف؛ ارمغان و استعلاجی، ۱۳۹۷).

بررسی و شناخت وضعیت شهرهای استان لرستان، قابلیت‌ها و تنگنای آن در برنامه‌ریزی‌های اقتصادی و اجتماعی از اهمیت بسزایی برخوردار است. امروزه آگاهی از نقاط ضعف و قوت نواحی، نوعی ضرورت جهت ارائه طرح‌ها و برنامه‌ها محسوب می‌شود. به‌طوری‌که استفاده از شاخص‌های فناوری اطلاعات (زیرساخت، دسترسی، اجتماعی، اقتصادی، هزینه) می‌تواند معیار مناسبی برای تعیین جایگاه نواحی و همچنین عاملی در جهت رفع مشکلات و نارسایی‌های جهت نیل به رسیدن توسعه شهری باشد. خدمات فناوری اطلاعات به دلیل نقش فراوانی که در ارتقا کمی و کیفی، تسریع و همچنین تسهیل کردن خدمات شهری که بر عهده دارند به‌طور مستقیم بر افزایش رفاه شهروندان تأثیر می‌گذارند. از این‌رو همواره انتظار می‌رود که شرایط دسترسی به این خدمات به‌گونه‌ای فراهم شده باشد تا بتواند به بهترین نحو ممکن شهروندان را پشتیبانی کند و آن‌ها با آرامش فکری بیشتری و صرف هزینه و زمان کمتر به‌سوی بهره‌گیری از امکانات آن برای پیشبرد امور روزانه خود سوق دهد. فناوری اطلاعات و ارتباطات، این امکان را فراهم می‌کند که شخص توأمان در هر دو بعد واقعیت و مجاز حضور داشته باشد و فراتر از حدود فضایی زمانی محل استقرار خود به درک فضا نائل شود. از این‌رو ماهیت فضای شهری که به دو عامل محیط (فیزیکی و غیرفیزیکی) و فرهنگ بستگی دارد، به‌واسطه فناوری جدید تحول خواهد شد. با این اوصاف ضرورت بررسی تأثیرات تحقق بررسی فناوری اطلاعات در توسعه منطقه‌ای استان لرستان به عنوان مبحثی جدید و کارآمد در عرصه برنامه‌ریزی شهری در کشور ایران به‌وضوح مشاهده می‌شود. در رساله حاضر با برداشتن گام‌های نخستین در این راه سعی در ایجاد راهی و گشایش مسیری در جهت مطالعه هر چه بیشتر و پرداخت هر چه سریع‌تر به این مقوله مهم دارد.

اهداف اصلی راهبرد توسعه منطقه‌ای عبارت‌اند از تحقق توسعه پایدار ایجاد تعادل‌های منطقه‌ای ارتقای کیفیت زندگی اجتماع محلی در مناطق جغرافیایی مشخص راهبرد توسعه منطقه‌ای به دنبال ایجاد مناطقی پایدار پویا و مترقی از حیث، اقتصادی محیطی اجتماعی و

سیاسی است راهبرد توسعه منطقه‌ای سیاست‌های کلان را برای نهادهای متولی توسعه منطقه‌ای ارائه می‌نماید همچنین نقش یک بازوی کمکی برای حکومت‌های منطقه‌ای جهت جذب سرمایه‌گذاری خارجی استفاده از توان‌های زیر مناطق و یکپارچه‌سازی اقدامات منطقه‌ای را ایفا می‌نماید قلمرو یک برنامه راهبردی توسعه شهری (منطقه) به معنای جغرافیایی آن است؛ اغلب طرح‌های راهبرد توسعه منطقه‌ای به دنبال ارتقای رقابت‌پذیری پویایی فضایی و ارتقای کیفیت زندگی در مقیاس منطقه‌ای‌اند. در واقع راهبردهای توسعه زمینه برای برنامه‌ریزی‌های تقویت رقابت اقتصادی منطقه‌ای و تلاش برای از بین بردن وضع نامساعد اجتماعی و اقتصادی؛ محافظت و ارتقای سرمایه‌های فیزیکی طبیعی و مصنوعی منطقه ارتقای مسکن حمل‌ونقل، کیفیت، آب انرژی و راهبردهای دفع پسماندها تهیه زیرساخت‌ها، فراهم آوردن خدمات عمومی و... راهنمایی‌های عمومی و تصمیمات سرمایه‌گذاری خصوصی مربوط به کاربری زمین را فراهم می‌آورد (یاسوری و سجودی، ۱۳۹۷: ۳۵). در نتیجه اهمیت مطالعه نقش فناوری اطلاعات در توسعه منطقه‌ای در استان لرستان در این پژوهش، ضرورت انجام این تحقیق را دوچندان می‌کند. با این اوصاف ضرورت بررسی تأثیرات تحقق بررسی فناوری اطلاعات در توسعه منطقه‌ای استان لرستان به عنوان مبحثی جدید و کارآمد در عرصه برنامه‌ریزی شهری در کشور ایران به‌وضوح مشاهده می‌شود. در پژوهش حاضر با برداشتن گام‌های نخستین در این راه سعی در ایجاد راهی و گشایش مسیری در جهت مطالعه هر چه بیشتر و پرداخت هر چه سریع‌تر به این مقوله مهم دارد.

مبانی نظری

فناوری اطلاعات و ارتباطات

فناوری اطلاعات و ارتباطات واژه‌ای است که در دهه گذشته و پس از رشد و تحول سریع سیستم‌های کامپیوتری رواج یافته است. واژه‌ای که پس از نزدیک به ۱۰ سال از رواج چشم‌گیر، آن هنوز به‌درستی و مطابق مفهومی که در تبیین آن به کار می‌رود، تعریف نشده است و افراد مختلف تعابیر مختلفی از آن دارند (خانسا^۱ و همکاران، ۲۰۱۷: ۱۹).

فناوری اطلاعات متشکل از سخت‌افزار نرم‌افزار نیروی انسانی، اطلاعات، مدیریت تولید و نگهداری است که در ارتباط متقابل با یکدیگرند و فضایی مملو از اطلاعات ذخیره شده به‌صورت نظام‌دار و باقابلیت دسترسی آسان پدید می‌آورد. این فضا در خدمت نیازهای

1- Khansa, L.; Kuem, J.; Siponen, M., & Kim, S. S.

اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه قرار می‌گیرد و سبب بهره‌وری و افزایش کیفیت و محصولات سازمان‌های تابع می‌شود (گنزالز^۱ و همکاران، ۲۰۱۵: ۴۱).

فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT)^۲ اصطلاح گسترده‌ای است که به همه فناوری‌های توسعه‌یافته مبتنی بر کامپیوتر برای مدیریت و انتقال اطلاعات اشاره دارد. این فناوری گسترده‌تر از فناوری اطلاعات (IT) است که به عنوان «مطالعه، طراحی، توسعه پیاده‌سازی مدیریت یا پشتیبانی سیستم‌های اطلاعاتی مبتنی بر کامپیوتر مخصوصاً برنامه‌های کاربردی و سخت‌افزار کامپیوتری تعریف شده است (سلا^۳، ۲۰۱۱: ۳).

فناوری اطلاعات و ارتباطات به معنای استفاده از ابزارهای اداره و مدیریت اطلاعات شامل مجموعه‌ای از وسایل و سرویس‌هایی است که به‌منظور تولید، ذخیره، پردازش، توزیع و تبادل اطلاعات به کار می‌روند (ظهرانی ازبری، تاج و برنا، ۱۴۰۰: ۲۸۳) و به عنوان یک فناوری جدید در دهه ۹۰ وارد جامعه جهانی شد و به سرعت توسعه یافت (سروری، ۱۳۹۸: ۲) امروزه میزان برخورداری کشورها از اطلاعات و فناوری‌های ارتباطی مبین مقدار قدرت آن‌ها در عرصه بین‌المللی است. از این‌رو می‌توان اذغان داشت که فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی، منبع قدرت ملی و شاید به‌عنوان مهم‌ترین ابزار قدرت کشورها مطرح شده‌اند (عرب نیاسر و رحمانی زاده، ۱۳۹۶: ۱۲).

توسعه

توسعه یک فرایند همه جانبه است و تنها از مجموعه‌ای پیچیده از سیاست‌های مختلف، با توجه به ابعاد زمانی، مکانی، سوابق تاریخی و سایر خصوصیات فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی جوامع و خصوصاً با توجه به شبکه روابط حیاتی میسر است و برخوردهای انتزاعی و الگوپذیری‌های مقطعی راه به‌جایی باز نخواهد کرد. به عبارتی توسعه به مفهوم تحول و دگرگونی است یا به عبارت درجه‌ای از تحول است که جامعه را بر اساس ویژگی‌های مربوط برای نیل به آرمان‌ها و اهداف خود هدایت می‌کند در تعریفی دیگر آمده است توسعه روندی است فراگیر در جهت افزایش توانایی‌های انسانی، اجتماعی برای پاسخگویی به نیازهای انسانی، اجتماعی، ضمن آنکه نیازها پیوسته در پرتو ارزش‌های فرهنگی جامعه و بینش‌های پایداری جهان، پالایش یابند این‌گونه توسعه نیازهای کنونی را بدون کاهش توانایی نسل‌های آتی در

1- Gonzalez, J.C. Saez, P.L. and Lopez, J.E.N.

2- ICT Development Index

3 - Sala

برآوردن نیازهایشان، برآورده می‌کند و توسعه پایدار است (ملکی نظام‌آباد و اسلامیان، ۱۳۹۵: ۲).

توسعه فرایندی جامع از فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی است که هدف آن بهبود مداوم زندگی است و فعالیت‌های آزادی، مشارکت مناسب و توزیع عادلانه منافع از ارکان اساسی آن به شمار می‌آید. بسیاری از متخصصین بزرگ و شناخته شده دنیای اقتصاد همچون آدام اسمیت - بایر - کالرک - هیرشمن میردال و روستو و... هم یک مفهوم برای معنی توسعه ذکر کرده‌اند و آن عبارت است از این است که توسعه یک تحول بنیادی از جامعه کهن در جامعه نوین است. توسعه تنها الزاماً بحث اشتغال فقر و محرومیت و عدالت نیست بلکه این هم جزء توسعه بوده و درعین حال مفهوم توسعه فراتر از این‌ها است (سجودی، یاسوری و حجت، ۱۴۰۱: ۳). توسعه اساساً تبدیل یک تمدن به تمدن دیگر و یا به عبارتی تحول اندیشه قدیم به اندیشه جامعه جدید است از همین روست که توسعه را متضمن یک مرگ و یک تولد می‌دانند. مرگ یک اندیشه و نظام متناسب با نظام کهن و تولد یک اندیشه و نظام متناسب با آن نظام جدید (قربانی و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۱).

توسعه اقتصادی - اجتماعی

فرایندی است آگاهانه و هدفمند جهت هماهنگ کردن برنامه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی با نیازها، امکانات و محدودیت‌های محلی، جهت تحقق توسعه ملی که در این راستا از مشارکت مردم در اجرا استفاده شده و تلاش در جهت درگیر کردن مناطق در فرایند کلی مدنظر است. هر منطقه‌ای ممکن است قابلیت‌ها و محدودیت‌های مختلفی داشته باشد؛ اگر در جهت رسیدن به یک هدف حرکت کنیم باید از قابلیت‌های مناطق استفاده حداکثر شود و محدودیت‌های آن به حداقل کاهش یابد. توسعه منطقه‌ای عبارت است از مفهوم گفته شده توسعه برای مردم در محدوده فضایی مورد نظر روند توسعه می‌بایست همراه با افزایش توانایی‌ها به گسترش انتخاب‌های ساکنین منطقه در حوزه‌های اجتماعی - اقتصادی بیانجامد تا توسعه‌ای انسانی باشد (میرزاده و پریزادی، ۱۳۹۷: ۳).

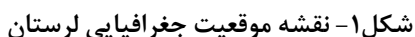
توسعه اقتصادی - اجتماعی عبارت است از ایجاد تغییر در توزیع فضایی پدیده‌های اقتصادی و اجتماعی از قبیل جمعیت، درآمد، درآمدهای دولت تولید انواع کالا و خدمات تسهیلات حمل‌ونقل و سایر زیرساخت‌های اجتماعی و حتی قدرت سیاسی توسعه منطقه‌ای اغلب در برگیرنده دو هدف متضاد رفاه مردم و رفاه مکان‌ها است. همواره از پیش معلوم است که ایجاد اشتغال در جاهایی که مردم زندگی می‌کنند، به دلیل اجتناب از هزینه‌های روانی و اقتصادی مهاجرت و منابع طبیعی و تجهیزات سرمایه‌ای و زیرساخت‌های اجتماعی بر تأمین

شغل در مکان‌های دیگر اولویت دارد. در یک نگاه تاریخی، تحول برنامه‌ریزی منطقه‌ای و تئوری توسعه منطقه‌ای در چهار مرحله صورت گرفته است. رویکرد اولیه مبتنی بر توسعه منابع و حفظ محیط‌زیست است و در مرحله دوم توسعه اقتصادی متوازن برای دستیابی به رفاه منطقه‌ای، در مقیاس ملی هدف‌گذاری شده است. پس از سال ۱۹۸۰ برنامه‌ریزی منطقه‌ای بر اساس ایده‌های نئولیبرال پایه‌ریزی گردیده و نیازهای سیاسی و فرهنگی منجر به رویکردهای جدیدی در برنامه‌ریزی اقتصادی-اجتماعی شده است (صائبی، ۱۳۹۱: ۱۲).

محدوده پژوهش

استان لرستان بین ۴۶ درجه و ۵۰ دقیقه تا ۵۰ درجه و ۱ دقیقه طول شرقی و ۳۲ درجه و ۴۰ دقیقه تا ۳۴ درجه و ۲۳ دقیقه عرض شمالی از نصف‌النهار گرینویچ قرار دارد. وسعت استان لرستان حدود ۲۸,۱۵۷ کیلومترمربع و میانگین ارتفاع آن بیش از ۲۲۰۰ متر از سطح دریا است، پست‌ترین نقطه استان با ارتفاع ۲۳۹ متر در دشتهای استان و بلندترین قله آن اشترانکوه با ارتفاع ۴۰۸۰ متر از سطح دریا در میان رشته کوه زاگرس قرار دارد. این استان از شمال به استان‌های مرکزی و همدان، از شرق به استان اصفهان، از جنوب شرقی به چهارمحال و بختیاری، از جنوب به استان خوزستان و از غرب به استان کرمانشاه و ایلام محدود است. آب‌وهوای لرستان بسیار متنوع است. بخش‌های مرتفع شمالی آن دارای آب‌وهوای سرد کوهستانی است و شهرهای ازنا - الیگودرز - الشتر و نورآباد را شامل می‌شود. در این ناحیه زمستان‌های سرد و پر برف و تابستان‌های معتدل دیده می‌شود. آب‌وهوای نواحی جنوبی لرستان که شهر پلدختر در محدوده آن واقع شده، کم ارتفاع، کم باران و دارای تابستان‌های بسیار گرم است. بخش‌های مرکزی این استان از قبیل شهرهای خرم‌آباد، بروجرد و بخش چگنی آب‌وهوای معتدل دارند (سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان لرستان، ۱۳۹۵).

استان لرستان مطابق با سالنامه آماری سال ۱۴۰۰، با مساحتی بالغ بر ۲۵۱۵۸ کیلومترمربع معادل ۱/۷۴ درصد از مساحت کل کشور در ناحیه غربی ایران واقع شده است. این استان از شمال به استان همدان و کرمانشاه، از شمال شرق به استان مرکزی، از شرق به استان اصفهان، از جنوب به استان خوزستان و چهارمحال و بختیاری و از غرب به استان ایلام محدود می‌شود. میانگین ارتفاع این استان از سطح آب‌های آزاد برابر با ۲۲۰۰ متر می‌باشد بر اساس آخرین تقسیمات سیاسی کشور که در تاریخ ۹۲/۵/۳ از واحد تقسیمات کشوری وزارت کشور دریافت گردید، استان لرستان با مرکزیت شهر خرم‌آباد، دارای ۱۱ شهرستان، ۲۸ بخش و ۸۴ دهستان می‌باشد. طبق نتایج سرشماری سال ۱۳۹۵ جمعیت استان لرستان ۱۷۶۰۶۴۹ نفر می‌باشد.

تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی-تحلیلی از نوع همبستگی است. از آنجاکه نتایج تحقیق می تواند در مسائل مرتبط با توسعه لرستان مؤثر باشد، کاربردی و همچنین از آنجاکه نتایج تحقیق به توصیف شرایط و جامعه مورد مطالعه می پردازد، در دسته تحقیقات توصیفی قرار می گیرد و چون محقق مستقیماً در محیط تحقیق به صورت میدانی به جمع آوری اطلاعات می پردازد جزء تحقیقات پیمایشی محسوب می شود. جامعه آماری تحقیق شامل استان لرستان ($N=1760649$) و متخصصان حیطه تحقیق برای همکاری بوده است. نمونه آماری تحقیق شهروندان و روستاییان (۳۶۶ نفر) و کارشناسان حیطه امور شهری و مدیریت شهر و اساتید دانشگاه (۲۰ نفر)، به روش نمونه گیری تصادفی انتخاب شدند.

جدول ۱- جمعیت و نمونه آماری

ردیف	شهرستان	جمعیت (جامعه آماری)	نمونه آماری
۱	خرم آباد	۳۷۳۴۱۶	۹۵
۲	بروجرد	۳۳۴۴۹۷	۴۷
۳	کوه دشت	۱۶۶۶۵۸	۲۲
۴	سلسله	۷۵۵۵۹	۶۹
۵	دورود	۲۴۱۹۳۸	۸
۶	پلدختر	۲۶۳۵۲	۱۹
۷	نورآباد (دلفان)	۶۵۶۸۷	۲۰
۸	ازنا	۷۱۵۸۶	۹۵
*	کل	۱۷۶۰۶۴۹	۳۸۶

منبع: سالنامه آماری مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵

به منظور بررسی نقش فناوری اطلاعات در توسعه اجتماعی- اقتصادی استان لرستان، پرسشنامه‌ای در قالب ۲ شاخص (اقتصادی و اجتماعی) با ۳۹ مؤلفه و یا متغیر تنظیم گردید. جهت تعیین روایی از نظر کارشناسان و مدان شهری و اساتید دانشگاه و برای سنجش پایایی ابزار تحقیق از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید. محاسبات و تحلیل داده‌های تحقیق به روش تحلیل آمون تی با کمک نرم‌افزارهای spss و Excel انجام گردید.

جدول ۲- شاخص و مؤلفه‌های پژوهش و پایایی پرسشنامه

ر	شاخص	زیر مؤلفه/متغیر	پایایی ابزار تحقیق
۱	توسعه اقتصادی	۲۵	۹۵,۶
۲	توسعه اجتماعی	۱۴	۹۳,۲
*	کل	۳۹	۹۴,۸

منبع: محاسبات نگارندگان

یافته‌های پژوهش

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی، شاخص‌های گرایش به مرکز (میانگین، میانه و نما) شاخص‌های پراکندگی (واریانس، انحراف معیار، کشیدگی و چولگی و...)،

استفاده شد. همچنین به منظور بررسی و آزمون فرضیه‌ها از روش‌های آماری ضریب تی استفاده شد. تحلیل‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای spss26 انجام و میزان سطح معناداری برای آزمون دو دامنه برابر با ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

غربالگری داده‌ها

برای بررسی مفروضه‌های آمار پارامتریک همان‌گونه که از قبل مشخص شد داده‌های پژوهش به صورت فاصله‌ای اندازه‌گیری شده است همچنین از روش نمونه‌گیری احتمالاتی برای انتخاب نمونه‌ها استفاده شده از طرف دیگر با توجه به یافته‌های جدول ۳ می‌توان بیان نمود که ضرایب کشیدگی و چولگی متغیر پژوهش و ابعاد آن در محدوده $+2$ و -2 قرار دارد که نشان می‌دهد فرض نرمال بودن توزیع نیز رعایت شده است.

جدول ۳- تحلیل توصیفی مؤلفه‌های تأثیر فناوری اطلاعات در توسعه اجتماعی - اقتصادی استان لرستان

	N	Min	Max	Mean	Std. Dev	Skewness		Kurtosis	
	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Std. Error	Statistic	Std. Error
بهداشت	384	1	5	2.97	.824	.246	.125	.646	.248
حمل و نقل عمومی	384	0	5	2.82	1.045	-.204	.125	-.370	.248
خدمات زیرساختی	384	0	5	2.70	.876	.031	.125	.857	.248
مسکن	384	0	5	4.00	1.391	.204	.125	.428	.248
اشتغال و درآمد	380	1	5	2.55	1.004	.035	.125	-.324	.250
رونق کشاورزی	380	1	5	2.56	1.067	.221	.125	-.408	.250
کالاهای مصرفی	384	0	5	2.74	.835	-.005	.125	.932	.248
توسعه اقتصادی	381	1	5	2.40	1.128	.320	.125	-.624	.249
آموزش	381	1	5	2.77	1.083	.132	.125	-.301	.249
اینترنت و شبکه‌های اجتماعی	381	1	5	2.80	1.079	.099	.125	-.202	.249
پیوستگی و تعلق مکانی	381	1	5	2.66	.976	.146	.125	.100	.249
امنیت فردی و اجتماعی	381	1	5	2.52	1.033	.286	.125	-.153	.249

مشارکت و همبستگی	384	0	5	2.70	.850	.076	.125	1.007	.248
توسعه اجتماعی	381	1	5	2.45	1.105	.418	.125	-.356	.249

منبع: محاسبات نگارندگان

تحلیل همبستگی مؤلفه‌ها

جدول ۴ ماتریس همبستگی مؤلفه‌های پژوهش را نشان می‌دهد با توجه به اینکه همه ضرایب میزان بالا و معنادار را نشان می‌دهد، می‌توان فرض خطی بودن رابطه را هم مورد پذیرش قرار داد.

جدول ۴- ماتریس همبستگی مؤلفه‌های تأثیر فناوری اطلاعات در توسعه اجتماعی- اقتصادی استان لرستان

	توسعه اقتصادی	توسعه اجتماعی
توسعه اقتصادی	1	.515**
توسعه اجتماعی	.515**	1

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

منبع: محاسبات نگارندگان

تحلیل مؤلفه‌های پژوهش

به منظور بررسی و تحلیل مؤلفه‌های پژوهش از روش‌های آماری ضریب تی، استفاده شد. تحلیل‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای spss26 انجام و میزان سطح معناداری برای آزمون دو دامنه برابر با ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

جدول ۵- نتایج آزمون t شاخص‌های تأثیر فناوری اطلاعات در توسعه اجتماعی- اقتصادی استان لرستان

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
بهداشت	۳۸۴	۲.۹۷	.۸۲۴	.۰۴۲
حمل و نقل عمومی	۳۸۴	۲.۸۲	۱.۰۴۵	.۰۵۳
خدمات زیرساختی	۳۸۴	۲.۷۰	.۸۷۶	.۰۴۵
مسکن	۳۸۴	۴.۰۰	۱.۳۹۱	.۰۷۱
اشتغال و درآمد	۳۸۰	۲.۵۵	۱.۰۰۴	.۰۵۲
رونق کشاورزی	۳۸۰	۲.۵۶	۱.۰۶۷	.۰۵۵

کالاهای مصرفی	۳۸۴	۲.۷۴	۸۳۵	.۰۴۳
توسعه اقتصادی	۳۸۱	۲.۴۰	۱.۱۲۸	.۰۵۸
آموزش	۳۸۱	۲.۷۷	۱.۰۸۳	.۰۵۵
اینترنت و شبکه‌های اجتماعی	۳۸۱	۲.۸۰	۱.۰۷۹	.۰۵۵
پیوستگی و تعلق مکانی	۳۸۱	۲.۶۶	.۹۷۶	.۰۵۰
امنیت فردی و اجتماعی	۳۸۱	۲.۵۲	۱.۰۳۳	.۰۵۳
مشارکت و همبستگی	۳۸۴	۲.۷۰	.۸۵۰	.۰۴۳
توسعه اجتماعی	۳۸۱	۲.۴۵	۱.۱۰۵	.۰۵۷

	Test Value = 0					
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
بهداشت	۷۰.۷۶۷	۳۸۳	.۰۰۰	۲.۹۷۴	۲.۸۹	۳.۰۶
حمل و نقل عمومی	۵۲.۸۱۳	۳۸۳	.۰۰۰	۲.۸۱۵	۲.۷۱	۲.۹۲
خدمات زیرساختی	۶۰.۴۴۲	۳۸۳	.۰۰۰	۲.۷۰۳	۲.۶۲	۲.۷۹
مسکن	۵۶.۳۱۶	۳۸۳	.۰۰۰	۳.۹۹۷	۳.۸۶	۴.۱۴
اشتغال و درآمد	۴۹.۵۱۰	۳۷۹	.۰۰۰	۲.۵۵۰	۲.۴۵	۲.۶۵
رونق کشاورزی	۴۶.۸۲۸	۳۷۹	.۰۰۰	۲.۵۶۳	۲.۴۶	۲.۶۷
کالاهای مصرفی	۶۴.۴۲۱	۳۸۳	.۰۰۰	۲.۷۴۵	۲.۶۶	۲.۸۳
توسعه اقتصادی	۴۱.۵۱۸	۳۸۰	.۰۰۰	۲.۳۹۹	۲.۲۹	۲.۵۱
آموزش	۴۹.۹۰۸	۳۸۰	.۰۰۰	۲.۷۶۹	۲.۶۶	۲.۸۸
اینترنت و شبکه‌های اجتماعی	۵۰.۵۸۹	۳۸۰	.۰۰۰	۲.۷۹۵	۲.۶۹	۲.۹۰
پیوستگی و تعلق مکانی	۵۳.۱۹۸	۳۸۰	.۰۰۰	۲.۶۵۹	۲.۵۶	۲.۷۶
امنیت فردی و اجتماعی	۴۷.۶۳۴	۳۸۰	.۰۰۰	۲.۵۲۰	۲.۴۲	۲.۶۲
مشارکت و همبستگی	۶۲.۲۷۶	۳۸۳	.۰۰۰	۲.۷۰۱	۲.۶۲	۲.۷۹
توسعه اجتماعی	۴۳.۲۴۵	۳۸۰	.۰۰۰	۲.۴۴۹	۲.۳۴	۲.۵۶

منبع: محاسبات نگارندگان

طبق نتایج جدول ۵، توسعه اقتصادی با ضریب تی (۴۱,۵۱۸) و توسعه اجتماعی با ضریب تی (۴۳,۲۴۵)، در حد پایین خود قرار دارد، میانگین محاسبه شده نمره آزمودنی‌ها در فاصله اطمینان ۹۵ درصدی آزمون t^* قرار دارد؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که فناوری اطلاعات در توسعه اقتصادی و اجتماعی در محدوده مورد مطالعه (استان لرستان) مؤثر نبوده و در وضعیت مناسب قرار ندارد و مطلوب نیست و این یافته در سطح ($\alpha=0.01$) معنادار است.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

بر اساس نتایج حاصل از پژوهش، در بعد اقتصادی به ترتیب، وضعیت توسعه بهداشت با ضریب تی (۷۰,۷۶۷)، خدمات زیرساختی (۶۰,۴۴۲)، کالاهای مصرفی (۶۴,۴۲۱)، مسکن (۵۶,۳۱۶)، حمل‌ونقل عمومی (۵۲,۸۱۳)، اشتغال و درآمد (۴۹,۵۱۰) و رونق کشاورزی (۴۶,۸۲۸)؛ و همچنین در بعد اجتماعی به ترتیب مشارکت و همبستگی (۶۲,۲۷۶)، پیوستگی و تعلق مکانی (۵۳,۱۹۸)، اینترنت و شبکه‌های اجتماعی (۵۰,۵۸۹)، آموزش (۴۹,۹۰۸)، و امنیت فردی و اجتماعی (۴۷,۶۳۴)، متأثر از توسعه فناوری اطلاعات در محدوده پژوهش، بوده‌اند.

با نظر به نتایج حاصله پژوهش، در بحث تأثیر فناوری اطلاعات در ابعاد توسعه اقتصادی و اجتماعی، پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

۱. ترغیب مردم به استفاده از شیوه‌های مجازی در خرید و فروش محصولات و سایر خدمات، به منظور کاهش زمان لازم و سفرهای غیرضروری؛
۲. دسترسی به اطلاعات برای ایجاد و افزایش دسترسی‌ها از طریق امکانات دفاتر فناوری اطلاعات و ارتباطات؛
۳. تأمین هزینه‌های مراکز فناوری اطلاعات و ارتباطات از طریق ارائه خدمات و عدم وابستگی به بودجه‌های دولتی، توسعه و ترویج آموزش و مهارت‌های مورد نیاز؛
۴. ایجاد فضاهای رایگان برای استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات تا افرادی که امکانات لازم ندارند نیز بتوانند از آن استفاده کنند؛
۵. توانمندسازی مستمر مراکز ایجاد شده برای پویایی، بقا و سازگاری از طریق استفاده از نیروهای بومی و نیازهای محلی.

منابع و مآخذ:

- ۱- رضوی مشعوف، ج.، ارمغان، س.، استعلاجی، ع. ۱۳۹۷. تبیین نقش فن آوری اطلاعات و ارتباطات (آی سی تی) در توسعه اقتصادی دهستان فیروز بهرام. فصلنامه جغرافیا (برنامه ریزی منطقه‌ای)، ۸(۳۳)، ۵۷۳-۵۸۷.
- ۲- سجودی، م.، یاسوری، م.، حجت، س. ۱۴۰۱. بررسی و ارزیابی زمینه‌های توسعه گردشگری الکترونیک (مطالعه موردی: استان گیلان). فصلنامه چشم‌انداز شهرهای آینده، ۳(۱)، ۱-۱۸.
- ۳- سروری بیرامی، س. ۱۳۹۸. نماد و فرهنگ در فضاهای شهری کلان‌شهر تبریز. چهارمین کنفرانس بین‌المللی پژوهش در علوم و مهندسی.
- ۴- صائبی، م. ۱۳۹۱. مدیریت استراتژیک منابع انسانی: راهنمای عمل (مایکل آرمسترانگ)، مترجم، مرکز آموزش مدیریت دولتی ریاست جمهوری، نوبت چاپ ۱.
- ۵- ظهرانی ازبری، ز.، تاج، ش.، برنا، ر. ۱۴۰۰. نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در توسعه اقتصادی نواحی روستایی (مطالعه موردی: بخش رودبار قصران). فصلنامه نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، ۱۳(۲)، ۹۴۴-۹۵۷.
- ۶- عرب نیاسر، ع.، رحمان‌زاده، س.ع. ۱۳۹۶. نقش فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطاتی در توسعه گردشگری مذهبی (مطالعه موردی: شهروندان تهرانی). فصلنامه جغرافیا (برنامه ریزی منطقه‌ای)، ۷(۲۹)، ۳۷۵-۳۹۹.
- ۷- قربانی سپهر، آ.، متقی، ا.، انصاری، ز.، دلالت، م. ۱۴۰۰. نگرش ژئوپلیتیکی در رقابت گردشگری شهری با استفاده از شاخص جاذبه گردشگری (بررسی: تهران و سایر استان‌ها). فصلنامه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ۲۱، شماره ۶۱.
- ۸- ملکی نظام‌آباد، ر.، اسلامیان، م. ۱۳۹۵. بررسی رابطه بین کیفیت زندگی و توسعه منطقه‌ای در شهرستان‌های استان آذربایجان شرقی. چهارمین کنگره بین‌المللی عمران، معماری و توسعه شهری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران.
- ۹- میرزازاده، ح.، پریزادی، ط. ۱۳۹۷. توسعه منطقه‌ای در ایران با رویکرد عدالت توزیعی. عنوان نشریه، ۱۸(۵۰)، ۱۷۹-۱۹۸.
- ۱۰- یاسوری، م.، سجودی، م. ۱۳۹۷. استراتژی توسعه منطقه‌ای (RDS) راهکاری نوین برای توسعه متوازن منطقه‌ای (مطالعه موردی: شهرستان رشت). برنامه ریزی منطقه‌ای، شماره ۲۹، ۹۳-۱۰۶.

- 11- Gonzalez, J.C. Saez, P.L. and Lopez, J.E.N. (2015). Absorbing knowledge from supply-chain, industry and science: The distinct moderating role of formal liaison devices on new product development and novelty. *Industrial Marketing Management*, 47(1), 75-85.
- 12- Khansa, L., Kuem, J., Siponen, M., & Kim, S. S. (2017). To cyberloaf or not to cyberloaf: the impact of the announcement of formal organizational controls. *Journal of Management Information Systems*, 34(1), 141-176.
- 13- Khansa, L., Barkhi, R., Ray, S., & Davis, Z. (2017). Cyberloafing in the workplace: mitigation tactics and their impact on individuals' behavior. *Information Technology and Management*, 19(4), 197-215.
- 14- Sala, E. (2006). Environmental sustainability of European production and consumption assessed against planetary boundaries. *Journal of Environmental Management*.